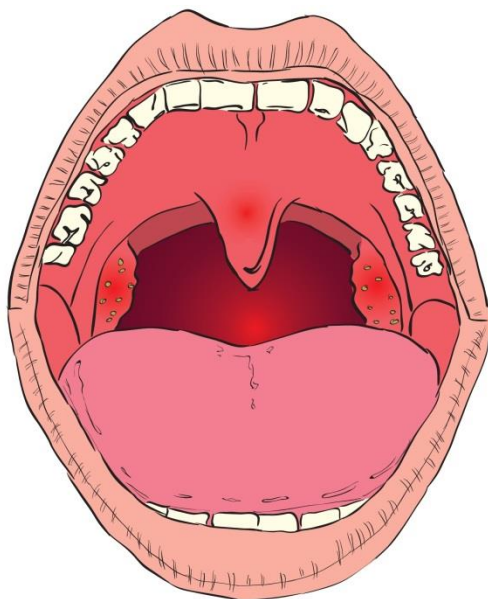

Timeavtaler og informasjon

til barn som skal opereres pga

for store mandler eller hyppige infeksjoner i mandlene - **Barn**

Navn

Avdeling for øre-nese-hals
St. Olavs Hospital

 ST. OLAVS HOSPITAL
UNIVERSITETSSYKEHUSET I TRONDHEIM

Innhold

Velkommen til Avdeling for ØNH, St. Olavs Hospital	3
Timeavtaler.....	3
Om å fjerne mandlene.....	3
Hvordan gjøres operasjonen?	4
Viktig å tenke på før operasjonen	4
Hva gjør du hvis barnet blir sykt i løpet av dagene før operasjonen?.....	4
Medfører operasjonen noen risiko?.....	5
Informasjon om operasjonsdagen	5
Hva skjer etter operasjonen?	5
Komplikasjoner.....	6
Smertestillende	6
Kvalme	7
Mat og drikke	7
Oppfølging	7
Hva kan barnet ikke gjøre som nyoperert?	8
Slik får barnet den beste opplevelsen av sin halsmandeloperasjon	8
Viktig informasjon	9
Er det blødninger fra halsen?	9
Er det blod i spyttet?	9
Har barnet store vanskeligheter med å få i seg væske?.....	9
Er barnet plaget av smerter til tross for regelmessig inntak av anbefalte legemidler?	9
Har barnet feber?	9
Norsk kvalitetsregister Øre-Nese-Hals, Tonsilleregisteret	10
Mer informasjon om registeret.....	12

Velkommen til Avdeling for ØNH, St. Olavs Hospital

Dette heftet inneholder informasjon til foreldre/pårørende til barn som skal opereres pga for store mandler eller pga hyppige eller kroniske infeksjoner i mandlene. I brosjyren finner dere informasjon om hele forløpet, fra første time hos legen til siste utfylling av spørreskjema fra nasjonalt kvalitetsregister 6 mnd. etter gjennomført operasjon (se info.om registeret senere i brosjyren).

Operasjonen utføres av leger ved Øre-nese-hals-avdelingen som har stor kompetanse innenfor området.

Vår erfaring er at dere blir spart for bekymringer og overraskelser hvis dere på forhånd vet hva som skal skje. Vi vil derfor oppfordre dere til å lese dette heftet grundig.

Timeavtaler

Operasjon:	Dato/Kl.:	Oppmøtested:
☐ Dagkirurgi (Reiser hjem samme dag) ☐ Innleggelse (Innleggelse første natt etter operasjon)	Dato: Kl.:	☐ ØNH Operasjon 2.etasje Nevrosenteret, St. Olavs Hospital
Oppfølging:		
Spørreskjema til medisinsk kvalitetsregister tonsilleoperasjoner	30 dg etter operasjon	Utføres hjemme
Spørreskjema til medisinsk kvalitetsregister tonsilleoperasjoner	6 mnd etter operasjon	Utføres hjemme

Dersom timen ikke kan benyttes, avbestill snarest og senest innen kl. 12.00 siste hverdag før avtalen. Hvis dere ikke møter og timen ikke avbestilles, belastes dere med et gebyr.

Om å fjerne mandlene

Mandlene er en del av kroppens immunforsvar og består av lymfevev. Det finnes ingen bevis for at en mandeloperasjon gir negative virkninger med økt risiko for senere å få infeksjoner lenger nede i luftveiene.

Mandlene sitter helt bakerst i halsen. Hvis man ser i et speil, kan man se dem på begge sider av tungen ved siden av drøvelen. Mandlene kan bli infiserte, og da kan barnet få feber og vondt i halsen. Hvis man får mange infeksjoner i mandlene, kan det være lurt å fjerne dem for å bli friskere. Det kan også hende man må fjerne mandlene hvis de blir så store at man får problemer med å puste når man sover.

Hvordan gjøres operasjonen?

Fjerning av mandlene er et raskt kirurgisk inngrep som utføres under narkose, det vil si at barnet sover under hele operasjonen. Mandlene tas ut gjennom munnen. Operasjonen kan utføres på to måter: Enten fjernes mandlene helt, noe som er mest vanlig ved halsinfeksjoner, eller så fjernes bare den delen av halsmandelen som blokkerer luftveiene.

Viktig å tenke på før operasjonen

Ca. 14 dager før operasjonen bør barnet ikke innta smertestillende eller febernedsettende legemidler som inneholder acetylsalisylsyre (for eksempel Aspirin og Dispril) eller ibuprofen (for eksempel Ibux, Brufen, Ibumetin). Disse legemidlene kan øke faren for blødning. Hvis det er uklarheter om eventuelle legemidler barnet bruker, må dere be legen om råd. Hvis det likevel er behov for smertestillende, bør barnet bruke paracetamolpreparater (for eksempel Pamol, Panodil, Paracet).

Barnet kan spise frem til midnatt kvelden før operasjonen. Barnet kan drikke klare drikker frem til 2 timer før operasjonen, deretter ingenting. Klar drikke defineres som vann, klar saft eller fruktjuice uten fruktkjøtt. Væsken skal IKKE inneholde fett og IKKE vanlig melk eller pulvermelk. Siden barnet må møte fastende, kan han/hun heller ikke spise drops eller tygge tyggegummi.

Dusj og vask håret kvelden før eller om morgenen operasjonsdagen. Bruk ikke sminke, parfyme eller neglelakk på operasjonsdagen. Ta av alle smykker, og ta alle gjenstander ut av munnen på operasjonsdagen. Dette gjelder for eksempel avtakbar tannregulering, piercinger, øredobber, ringer, armbånd, halssmykker og klokker.

Hva gjør du hvis barnet blir sykt i løpet av dagene før operasjonen?

Hvis barnet blir sykt, ber vi dere ringe telefonnummeret som står i innkallingen. Operasjonen må da kanskje utsettes.

Medfører operasjonen noen risiko?

Operasjon og narkose medfører alltid en risiko, men den er liten, og alle forholdsregler følges slik at inngrepet blir så sikkert som mulig.

Mellom 5-10 % av pasientene begynner å blø etter operasjonen. Oftest stanser blødningen av seg selv, men 2-4 % må legges i ny narkose for å stanse blødningen.

Informasjon om operasjonsdagen

- Operasjonen utføres vanligvis dagkirurgisk, det vil si at dere reiser hjem samme dag
- Barn < 3 år, barn med forekomst av flere ulike sykdommer eller barn med syndrom vil bli innlagt etter operasjonen
- Det kan bli litt ventetid, så ta med dere lesestoff osv.
- Når dere kommer, blir dere tatt imot av en sykepleier som forbereder barnet til operasjonen
- Deretter får dere snakke med legen som skal operere barnet og eventuelt narkoselegen
- Operasjonen gjøres i narkose og tar 20-50 minutter
- Barnet blir liggende på Recovery/Dagkirurgisk hvile i ca. 2-4 timer etter operasjonen for observasjon. Når barnet kan spise og drikke, får dere dra hjem etter avtale med helsepersonell
- Nødvendige resepter, sykmelding, skjema for pleiepenger og informasjon får dere av sykepleier/lege før hjemreise
- Barn må ha en voksen person hos seg de første 14 dagene etter operasjonen
- Hvis dere bor mer enn 1 times kjøretur fra sykehuset, må dere overnatte i nærheten av sykehuset

Hva skjer etter operasjonen?

Det gjør vondt i halsen etter operasjonen. Derfor er det viktig å ta smertestillende legemidler regelmessig. Det er normalt at smerten øker etter 4–7 dager, for senere å avta. Smerten er vanligvis mindre når bare deler av mandlene fjernes.

Smerten er som oftest verst på morgenen, blant annet fordi det har gått ekstra lang tid siden siste dose med smertestillende. Om natten vil det hjelpe å sove med hodet høyt. Da vil hevelsen i det opererte området reduseres.

De første dagene etter operasjonen kan det føles ubehag i tungen fordi tungen må presses ned under operasjonen. Ubegaget lindres ved å bevege på tungen, for eksempel ved å spise og drikke. Øreverk kan forekomme uten at det er en øreinfeksjon. Øreverk lindres av smertestillende barnet tar mot halssmertene, og det kan også noen ganger virke lindrende å tygge tyggegummi.

Stemmen kan høres annerledes ut etter operasjonen. Det går over når såret i halsen har grodd. Det er lurt å hvile stemmen, unngå å skrike og synge høyt, for å unngå mer vondt i halsen.

Komplikasjoner

De vanligste komplikasjonene er blødning eller infeksjon. Når barnet kommer hjem etter operasjonen, skal det aldri blø fra halsen. Hvis blødningen ikke stopper i løpet av 5 minutter, må dere ta kontakt med helsepersonell omgående.

Der mandlene satt blir det såroverflater, og på disse dannes det et gråhvitt belegg. Dette er slimhinnenes svar på sårskorper på huden og et tegn på at sårene leges. Dette belegget kan lukte vondt og gi dårlig ånde. Belegget begynner å støtes bort etter ca. 7–10 dager. Det er fare for blødning helt frem til såroverflatene er fullstendig helet, noe som kan ta opptil tre uker.

Lett feber kan normalt forekomme det første døgnet. Hvis barnet er preget av feberen og den ikke forsvinner i løpet av et par døgn bør dere kontakte helsepersonell for vurdering, da barnet kan ha fått en infeksjon.

Smertestillende

Den første uken er det som oftest vondt å svelge, og barnet kan få smerter som stråler opp til ørene. Det er da svært viktig å bruke smertestillende regelmessig. Planlegg måltidene, og la barnet spise ca. 30–60 minutter etter at han/hun har tatt smertestillende for best smertelindring. Grunnleggende smertelindring er paracetamol (for eksempel Paracet, Panodil), Ibuprofen eller Voltaren. Paracetamol og Ibuprofen fås reseptfritt på apoteket. Smertestillende kan tas som tabletter, stikkpiller, brusetabletter eller mikstur.

Hvis dere opplever at smertelindringen ikke er tilstrekkelig, og barnet har vanskeligheter med å få i seg nok drikke, må dere kontakte helsepersonell.

Innleggelse må vurderes dersom barnet ikke får i seg nok væske og næring.

Kvalme

Kvalme og oppkast er vanlig, særlig første kvelden etter inngrepet. Det kan da være gammelt blod i oppkastet (mørk farge), siden det ofte renner blod ned i magesekken under operasjonen. Kvalmen forsvinner vanligvis innen ett døgn.

Mat og drikke

Det er viktig å komme i gang med å spise og drikke som normalt, da tørr hals øker smertene. Drikk rikelig med væske (kald/lunken), og unngå syreholdige drikker som ofte svir. Hvis barnet tygger tyggegummi stimuleres spyttproduksjonen som lindrer smerte, og virker oppfriskende. Varm mat og mat som kan rive i halsen (for eksempel knekkebrød og harde epler) bør unngås de første dagene.

Første dag må barnet holde seg til flytende kost som saft, vann, silte supper, melk og yoghurt. Vaniljeis/saftis virker kjølede og lindrer. Unngå kullsyreholdig drikke.

Andre dag rundt middagstider kan barnet starte med findelt/most kald/lunken mat (kjøtt, fiskeboller osv.) og brød uten skorpe.

Den første uken anbefales det at barnet unngår varm mat og fortsetter med findelt kost og brød uten skorpe.

Oppfølging

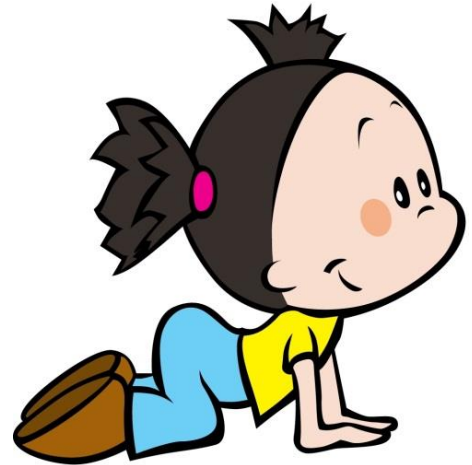
De fleste som får fjernet halsmandlene kontrolleres ikke etter operasjonen. Derimot følges alle opp via Norsk kvalitetsregister ØNH – Tonsilleregisteret. Kvalitetsregisteret hjelper oss med å forbedre helsetjenestene, og det er viktig at dere svarer på tilsendte spørreskjema som kommer tilsendt som lenke i e-post eller SMS.

Hvor lenge blir barnet borte fra barnehage/skole?

Hvor lenge barnet må bli hjemme vil variere. Når hele mandelen er fjernet bør man være hjemme i cirka 14 dager. Når bare deler av mandlene er fjernet, bør man være hjemme i minst 7 dager.

Hva kan barnet ikke gjøre som nyoperert?

Etter operasjonen skal barnet ta det med ro for å redusere risikoen for blødning. Det er bra å være oppe, men man bør ta det rolig de første dagene. Barnet kan gjerne være utendørs hvis han/hun orker. Unngå å være sammen med forkjølte personer så langt det er mulig. I 14 dager skal barnet ikke utføre anstrengende fysisk aktivitet som sport og lignende.

Slik får barnet den beste opplevelsen av sin halsmandeloperasjon

- Ved å forberede barnet før operasjonen kan dere unngå unødvendig stress/uro. Et rolig, godt forberedt barn med en positiv innstilling til det som skal skje, vil oppleve mindre smerte og håndtere smerte bedre, samt hente seg raskere inn igjen
- Bruk nettsiden www.halsmandeloperasjoner.no for å hjelpe barnet med å forstå hvorfor operasjonen må utføres
- Forklar at barnet vil få det mye bedre etterpå. Gjennomgå hvert trinn som vil skje før, under og etter mandeloperasjonen. Jo mer barnet vet, desto mindre urolig vil han/hun være
- Fortell at du vil være med på sykehuset, og at du vil være der når barnet sovner og våkner, og at han/hun vil sove under operasjonen. Forsikre barnet om at han/hun aldri vil være alene. Alle involverte vil fortelle hva de skal gjøre. Be barnet fortelle om han/hun er bekymret over noe
- Kontroller din egen uro og opptre rolig og tillitvekkende. En urolig forelder overfører lett uroen sin til barnet. Vær forberedt på at det kan bli venting på sykehuset. Ta med noe å fordri tiden med
- Se til at barnet har med seg en yndlingsbok, et kosedyr, en sutteklut eller noe annet trygghetsskapende
- Etter operasjonen er det fint å snakke om hvordan det var på sykehuset, om det er noe som har vært vanskelig, og hvorfor det var slik. Barnet kan få tegne og fortelle
- Utover den smertestillende medisinen er det viktig at barnet får ekstra oppmerksomhet. Ved å lese, spille spill og se på TV med barnet avleder du oppmerksomheten fra smerten

Viktig informasjon

Er det blødninger fra halsen?

Hvis svaret på dette er **Ja**, og det blør lengre enn 5 minutter: **Ring 113**
UMIDDELBART

Er det blod i spyttet?

Hvis svaret på dette er **JA**: Ta kontakt med helsepersonell for å få råd

Har barnet store vanskeligheter med å få i seg væske?

Hvis svaret på dette er **JA**: Ta kontakt med helsepersonell for å få råd

Er barnet plaget av smerter til tross for regelmessig inntak av anbefalte legemidler?

Hvis svaret på dette er **JA**: Ta kontakt med helsepersonell for å få råd

Har barnet feber?

Lett feber er ikke farlig etter operasjonen. Hvis han/hun har feber og er preget av dette, må dere ta kontakt med helsepersonell for å få råd

Operasjonstidspunkt/overnatting: Inntakskontoret Øre-nese-hals, St Olavs Hospital Hverdager kl. 7.30-11.30 og 14.00-15.00	 72 57 61 15
Sykepleierkontakt/medisinske spørsmål: Øre-nese-hals poliklinikk, St Olavs Hospital Hverdager kl. 8.00-15.00	 72 57 61 31
Sykepleierkontakt/medisinske spørsmål: Øre-nese-hals sengepost, St Olavs Hospital Hverdager etter kl. 15.30 (Helg og høytid)	 72 57 60 16
Sykepleierkontakt/medisinske spørsmål: Barn sengepost, St Olavs Hospital	 72 57 48 42

Ved akutt hjelp – Ring 113

Norsk kvalitetsregister Øre-Nese-Hals, Tonsilleregisteret

Alle som opereres i halsmandlene vil bli inkludert i Tonsilleregisteret. Registeret var tidligere samtykkebasert, men har fra februar 2022 blitt et register med reservasjonsrett. Dette betyr at alle som får fjernet mandlene (tonsillektomi) eller deler av mandlene (tonsillotomi) automatisk blir inkludert i registeret dersom de ikke reserverer seg mot registrering.

Bakgrunn

I Tonsilleregisteret registreres pasienter som behandles kirurgisk for infeksjon eller forstørrede halsmandler (tonsiller). Kirurgisk behandling av halsmandler er et av de hyppigste inngrep på barn og unge i Norge. Det blir gjort ca. 8.000 operasjoner med fjerning av mandler pr. år i offentlige sykehus eller hos private behandlere med offentlig refusjon.

Formål

Formålet med registeret er å sikre en hensiktsmessig og trygg behandling for hele pasientgruppen, samt å øke kunnskapen om behandlingen både for den enkelte pasient og for pasientgruppen i sin helhet. Ved å delta i Tonsilleregisteret aksepterer du at registrerte opplysninger kan benyttes både til kvalitetsforbedring, forskningsformål og styring av helsetjenesten.

Hva skal registreres?

Opplysninger som blir registrert er navn, fødselsnummer, indikasjon for operasjon, behandling, mulige komplikasjoner i etterkant av inngrepet og pasientrapportert nytte.

Se nettsiden <https://stolav.no/norsk-tonsilleregister> for beskrivelse av registeret.

Hvor skal opplysningene hentes fra?

For å vurdere kvaliteten på behandlingen trenger vi å innhente opplysninger om deg før, under og etter behandlingen. Opplysningene samles inn i forbindelse med operasjonen, og opplysninger fra deg på elektronisk spørreskjema etter 30 dager og etter 6 måneder. Det er viktig at du da besvarer spørsmålene.

Innsynsrett, endring og reservasjonsrett

Du kan når som helst kreve innsyn i opplysningene som er registrert om deg, eller kreve at opplysningene slettes. Du kan også be om at uriktige opplysninger rettes. Du har rett til å reservere deg mot lagring og videre bruk av person- og helseopplysninger om deg i Tonsilleregisteret. Dersom du ikke ønsker at opplysninger om deg skal lagres, kan du når som helst uten at du må oppgi noen grunn reservere deg. Det vil ikke ha noen betydning for ditt behandlingsopplegg dersom du velger å reservere deg, eller dersom du senere ønsker å trekke deg. Opplysningene om deg i registeret vil da bli slettet. St. Olavs hospital som dataansvarlig vil imidlertid fortsatt behandle opplysninger i den grad det er nødvendig for å ivareta foretaket sin plikt til å sikre at personer som har reservert seg mot registeret ikke blir inkludert på nytt. Sletting av data vil ikke innebære sletting fra anonymiserte forskningsfiler som allerede er benyttet i forskning.

Du kan reservere deg ved å logge inn på www.helsenorge.no, varsle i forbindelse med operasjonen eller ta kontakt med Tonsilleregisteret. Mer opplysninger om hvordan å reservere seg kan du finne på hjemmesiden til Tonsilleregisteret <https://stolav.no/norsk-tonsilleregister>

Lover og regler

Tonsilleregisteret er regulert av forskrift om medisinske kvalitetsregistre, helseregisterloven og personvernforordningen. Registeret skal ivareta oppgaver i allmennhetens interesse og har lovlig grunnlag i personvernforordningen artikkel 6 nr.1 bokstav e og artikkel 9 nr. 2 bokstav g, h, i og j. Helseregisterloven og forskrift om medisinske kvalitetsregistre utgjør supplerende rettsgrunnlag i nasjonal rett. Opplysninger om din kontakt med spesialisthelsetjenesten kan innhentes og brukes av registeret uten ditt samtykke, men du har krav på informasjon og du har rett til å reservere deg mot at registeret behandler dine opplysninger.

Registrering av opplysninger skjer elektronisk og er sikret mot innsyn fra uvedkommende. All informasjon vil bli behandlet med respekt for personvern og privatliv, og i samsvar med lover og forskrifter.

Behandling av opplysninger i registeret

Opplysninger i registeret lagres i avidentifisert form, det vil si at personnummeret er erstattet med en kode. Dine personopplysninger kan kun utleveres, eller på annen måte tilgjengeliggjøres, når dette skjer i henhold til lover og forskrifter, som for eksempel reglene om taushetsplikt og den europeiske personvernforordningen. Opplysninger fra registeret kan benyttes til styring av helsetjenesten, kvalitetsforbedring av behandlingen og forskning. For slike formål kan det være aktuelt å knytte sammen informasjon fra registeret med andre offentlige registre: Norsk Pasientregister, Medisinsk Fødselsregister, Folkeregisteret, Reseptregisteret, Kreftregisteret, Dødsårsaksregisteret, Statistisk Sentralbyrå, NAV og befolkningsundersøkelsene som inngår i Conor (Cohort of Norway), relevante delregistre ØNH, Statens Helseundersøkelser, Tromsøundersøkelsen og Helse-Undersøkelsen i Nord-Trøndelag. Koblinger mot Norsk Pasientregister vil bli gjort regelmessig for å måle dekningsgrad og validitet i Tonsilleregisteret.

Det er etablert et samarbeid med andre nordiske tonsilleregistre. Det planlegges å sammenligne anonymisert datasett en gang i året, og igangsette internasjonal forskning basert på de ulike registre. Du kan også bli invitert til å delta i spesielle forskningsprosjekt som er relatert til formålet med registeret. All sammenstilling av data krever forhåndsgodkjenning av offentlige godkjente instanser. Resultater basert på analyser fra registeret vil ikke kunne tilbakeføres til enkeltindivider.

Det vil bli utarbeidet årlige nasjonale rapporter fra registeret, med tilgjengelige data for publikum på nettsiden. Resultater vil også publiseres fortløpende på fagmøter, samt i nasjonale og internasjonale medisinske tidsskrifter.

Mer informasjon om registeret

www.kvalitetsregistre.no

<https://stolav.no/fag-og-forskning/medisinske-kvalitetsregistre/norsk-tonsilleregister>

Registeransvarlig/kontaktperson

Daglig leder:

Siri Wennberg

Epost: siri.wennberg@stolav.no

Telefon: +47 92266096

Faglig leder:

Vegard Bugten

Epost: vegard.bugten@stolav.no

For ytterligere informasjon om tonsilleoperasjoner og Tonsilleregisteret anbefales nettsidene:

www.halsmandeloperasjoner.no

www.kvalitetsregistre.no

Du er velkommen til å kontakte oss hvis du har spørsmål eller er i tvil om noe!

Avdeling for øre-nese-hals, St. Olavs Hospital

Harald Hardrådes gate 5, 7030 Trondheim

Telefon: 72 57 61 31

post.onh.kjeve.oye@stolav.no

www.stolav.no

Alle rettigheter tilhører Avdeling for øre-nese-hals, St. Olavs Hospital. Teksten må ikke kopieres eller mangfoldiggjøres på annen måte uten særskilt tillatelse fra Avdeling for øre-nese-hals, St. Olavs Hospital.

Bilde: Colourbox.com

20.05.2022